

4. HƯỚNG DẪN KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM

4.1. Kiểm tra, đánh giá năng lực, phẩm chất

Đánh giá là một khâu quan trọng của quá trình tổ chức Hoạt động trải nghiệm. Đánh giá trong Hoạt động trải nghiệm cần tuân thủ theo các định hướng chung về đánh giá giáo dục đã nêu trong Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể.

Việc đánh giá hoạt động trải nghiệm cần xác định rõ mục tiêu vì sự tiến bộ của chính người học trong quá trình hoạt động, nhằm hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực cho các em. Các lực lượng tham gia đánh giá hoạt động trải nghiệm bao gồm HS, GV, phụ huynh, cán bộ quản lý giáo dục và các lực lượng giáo dục khác có liên quan.

Kết quả đánh giá sẽ là cơ sở quan trọng để GV điều chỉnh các hoạt động cho phù hợp. Đặc biệt, nó tạo ra động lực thúc đẩy sự nỗ lực rèn luyện, tự hoàn thiện của mỗi HS.

4.1.1. Mục đích đánh giá

Mục đích của đánh giá là thu thập thông tin chính xác, kịp thời, có giá trị về mức độ đáp ứng yêu cầu cần đạt so với chương trình; sự tiến bộ của HS trong và sau các giai đoạn trải nghiệm. Kết quả đánh giá là căn cứ để định hướng HS tiếp tục rèn luyện hoàn thiện bản thân và cũng là căn cứ quan trọng để các cơ sở giáo dục, các nhà quản lý và đội ngũ GV điều chỉnh chương trình và các hoạt động giáo dục trong nhà trường. Từ đó:

- Khẳng định mức độ trưởng thành, tiến bộ của HS sau mỗi hoạt động.

– Phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS trong rèn luyện, học tập và hoạt động xã hội.

– Điều chỉnh chương trình và các chủ đề hoạt động giáo dục cho phù hợp với đối tượng.

4.1.2. Nội dung đánh giá

Nội dung đánh giá là các biểu hiện của phẩm chất và năng lực đã được xác định trong Chương trình Hoạt động trải nghiệm: Năng lực thích ứng với cuộc sống, Năng lực thiết kế và tổ chức hoạt động, Năng lực định hướng nghề nghiệp; các yêu cầu cần đạt về sự phát triển phẩm chất và năng lực chung của mỗi cá nhân. Nội dung đánh giá được thực hiện trong các hình thức hoạt động: Sinh hoạt dưới cờ, Sinh hoạt lớp, Hoạt động giáo dục theo chủ đề,... và các sản phẩm của HS sau mỗi hoạt động.

Nội dung đánh giá hoạt động của HS bao gồm:

– Đánh giá mức độ nhận thức về các vấn đề đã được đề cập trong các chủ đề hoạt động.

– Đánh giá động cơ, tinh thần, thái độ, ý thức trách nhiệm, tính tích cực,... của HS khi tham gia hoạt động.

– Đánh giá kĩ năng của HS trong việc thực hiện các hoạt động.

– Đánh giá sự đóng góp của HS vào hoạt động chung, sản phẩm của tập thể.

– Đánh giá số lần tham gia các hoạt động.

4.1.3. Phương thức đánh giá

Đánh giá cần dựa trên cả hai loại thông tin định tính và định lượng:

– Đánh giá định tính về phẩm chất, năng lực được hình thành và phát triển ở HS: tự nhận xét; nhận xét từ bạn bè; nhận xét từ phụ huynh HS và cộng đồng; nhận xét của GV và cán bộ quản lí giáo dục;

– Đánh giá định lượng về số giờ tham gia hoạt động và số lượng minh chứng sản phẩm: số lần (số giờ) tham gia hoạt động theo chủ đề và hoạt động tập thể; số lượng các hoạt động lao động; số lượng các sản phẩm hoàn thành và được lưu trong hồ sơ hoạt động theo yêu cầu.

4.2. Các hình thức đánh giá

4.2.1. Tự đánh giá

Tự đánh giá là hoạt động đánh giá bản thân do mỗi HS thực hiện. Tự đánh giá tạo cơ hội để mỗi HS tự xem xét và điều chỉnh nhận thức, hành vi của mình. Tự đánh giá có thể giúp HS thể hiện rõ cách mà các em muốn rèn luyện, đồng thời cung cấp thông tin phản hồi có ý nghĩa cho GV về nhu cầu của HS. Khi HS trở thành người tự giám sát độc lập, GV cần giữ vai trò quan trọng trong việc xây dựng quan hệ

bình đẳng, hợp tác với HS để vừa có thể đồng hành cùng các em vừa có định hướng đánh giá sâu sắc hơn.

4.2.2. Đánh giá của phụ huynh học sinh và cộng đồng

Đánh giá của phụ huynh HS và cộng đồng là ý kiến nhận xét của cha mẹ, người thân HS và của những người có mối quan hệ nhất định với HS (thôn bản, tổ dân phố, nơi HS tham gia các hoạt động,...) về ý thức, thái độ của HS trong cuộc sống hằng ngày và trong việc tham gia các hoạt động trải nghiệm. Đánh giá của phụ huynh HS và cộng đồng giúp HS và GV có cái nhìn khách quan, đầy đủ, toàn diện hơn về sự phát triển của HS trong quá trình rèn luyện.

Khi đánh giá HS, phụ huynh và cộng đồng cần tập trung vào mục tiêu giáo dục, cung cấp thông tin về những gì HS đã thực hiện tốt, những gì cần cải thiện và làm thế nào để thực hiện các bước tiếp theo. Sự phản hồi cho HS cần kịp thời, thường xuyên, hỗ trợ liên tục trong quá trình hướng tới mục tiêu.

4.2.3. Đánh giá của giáo viên và cán bộ quản lý giáo dục

Đánh giá của GV và cán bộ quản lý giáo dục là việc thu thập, xử lý các thông tin về quá trình HS thực hiện các nhiệm vụ của hoạt động và về thái độ, hành vi ứng xử của HS trong quá trình tham gia các hoạt động được tổ chức nhóm, tập thể hay cộng đồng, cũng như trong sinh hoạt và giao tiếp hằng ngày.

GV chủ nhiệm cần trao đổi với các GV khác có liên quan đến HS để thống nhất đánh giá về HS.

4.3. Một số gợi ý về hình thức và phương pháp kiểm tra, đánh giá Hoạt động trải nghiệm

4.3.1. Phương pháp kiểm tra, đánh giá

Một số phương pháp kiểm tra, đánh giá thường được sử dụng trong Hoạt động trải nghiệm như:

– Phương pháp quan sát trong đó bao gồm cả quan sát quá trình hoạt động của HS (cách các em tham gia trao đổi với bạn, làm việc cá nhân; thái độ học tập, sự hào hứng hoặc mệt mỏi của các em trong quá trình hoạt động...) và quan sát sản phẩm HS thực hiện trong chủ đề bao gồm bài tập nhóm; tranh vẽ, thiệp chúc mừng, các sản phẩm thủ công,... phù hợp với yêu cầu của chủ đề hoạt động.

GV có thể sử dụng phiếu quan sát, bảng kiểm hoặc nhật kí để ghi chép lại kết quả quan sát. Ví dụ, với chủ đề "Kính yêu thầy cô – Thân thiện với bạn bè", GV có thể quan sát và viết nhật kí để ghi chép lại những khó khăn hoặc những tiến bộ của HS khi các em đóng vai thể hiện sự ứng xử thân thiện với bạn bè, thầy cô; cách tìm kiếm sự hỗ trợ khi không giải quyết được mâu thuẫn với bạn... Từ đó có cách giúp các em nhận xét và điều chỉnh hành vi của mình.

– Phương pháp vấn đáp: Đưa ra các câu hỏi thu thập thông tin trong kiểm tra đánh giá. Ví dụ, GV có thể đưa ra những câu hỏi để kiểm tra xem HS đã thu nhận được những điều gì sau hoạt động và các em sẽ làm gì để thể hiện sự thân thiện trong ứng xử với thầy cô, bạn bè. Qua câu trả lời của HS, GV có thể thu thông tin ngược về những kĩ năng các em học được đồng thời đào sâu, liên hệ với những việc các em sẽ làm cụ thể hàng ngày.

– Phương pháp đánh giá qua hồ sơ hoạt động: Hồ sơ hoạt động bao gồm các minh chứng thể hiện phẩm chất, năng lực HS hình thành được thông qua các hoạt động do HS tự làm. Hồ sơ học tập bao gồm các sản phẩm cá nhân của HS (bài tập ngắn, bản kế hoạch, tranh vẽ, đồ dùng, đồ chơi, bài viết cảm nhận,...). Trong hoạt động trải nghiệm, hồ sơ hoạt động có ý nghĩa rất lớn trong việc đánh giá quá trình, thể hiện sự điều chỉnh, thay đổi tích cực và sự tiến bộ của HS qua từng hoạt động.

– Phương pháp đánh giá qua sản phẩm, hoạt động của HS: nhìn vào sản phẩm hoặc kết quả hoạt động, GV có thể đánh giá được sự tiến bộ của HS, đánh giá được mức độ đạt được các năng lực của HS. Ví dụ, qua việc HS đóng vai thể hiện sự thân thiện với bạn bè thầy cô, GV không chỉ đánh giá được kiến thức, kĩ năng HS thu được mà còn đánh giá được khả năng giao tiếp, cách sử dụng ngôn ngữ, biểu cảm của các em trong những tình huống tương tự của đời sống. Hoặc qua tấm thiệp HS làm tặng mẹ nhân ngày 8/3, GV có thể hướng HS đến cách thể hiện tình cảm với mẹ trong ngày Quốc tế Phụ nữ và trong đời sống hàng ngày.

4.3.2. Hình thức kiểm tra đánh giá

Thông tư 27 đã quy định rõ về 2 hình thức đánh giá: Đánh giá thường xuyên và đánh giá định kì. Khi sử dụng các hình thức đánh giá cần đảm bảo thực hiện mục tiêu đánh giá, thu thập được các thông tin đánh giá cả về định tính và định lượng (số giờ, số lần) tham gia hoạt động, số lượng, chất lượng sản phẩm hoàn thành...).

Trong quá trình đánh giá cần linh hoạt, kết hợp các hình thức kiểm tra, đánh giá khác nhau để đảm bảo đánh giá kết quả hoạt động của HS một cách toàn diện, công bằng, khách quan và chính xác. Ví dụ, việc đánh giá qua vấn đáp, phiếu hỏi, quan sát HS khi tham gia các hoạt động sẽ cung cấp cho GV thông tin về sự điều chỉnh và tiến bộ của HS. Tuy nhiên việc đánh giá định kì bằng sản phẩm sẽ cung cấp cho GV và HS thông tin mức độ đáp ứng của HS so với yêu cầu cần đạt ở những thời điểm nhất định. Vì vậy để có kết quả đánh giá chính xác, GV cần kết hợp các hình thức đánh giá khác nhau.

Việc lựa chọn và sử dụng hình thức đánh giá cần hướng đến đánh giá được năng lực hành động của HS, chú trọng đến đánh giá được khả năng vận dụng kiến thức, kĩ năng đã học vào giải quyết các vấn đề thực tiễn. Mỗi hoạt động đều hướng đến việc hình thành một phẩm chất, năng lực nhất định. Ví dụ khi tổ chức cho HS làm việc nhóm, GV có thể đánh giá được năng lực giao tiếp – hợp tác của HS qua việc quan sát cách các em trao đổi, chia sẻ ý kiến trong nhóm.

Khi đánh giá quá trình hoạt động của HS, GV cần chú ý tới việc lấy ý kiến nhận xét của những cá nhân, đơn vị cùng phối hợp với GV tổ chức hoạt động trải nghiệm cho HS. Ví dụ, với nội dung hoạt động liên quan đến việc thể hiện tình yêu thương với người thân trong gia đình, GV có thể yêu cầu HS về thực hiện những việc làm cụ thể thể hiện tình cảm với những người thân (làm việc nhà, nói lời cảm ơn với những người quan tâm, chăm sóc mình, tự làm quà tặng...). GV có thể phối hợp với gia đình, đề nghị quan sát, hướng dẫn con khi con gặp khó khăn trong quá trình thực hiện. Sau đó, GV sử dụng phiếu đánh giá để xin ý kiến của người thân về những việc HS đã làm (về thái độ khi làm, về mức độ thực hiện và những mong muốn của gia đình với con...). GV kết hợp ý kiến đánh giá của HS, gia đình với kết quả đánh giá của GV để giúp HS tiếp tục điều chỉnh và hoàn thiện bản thân.